

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.03.2010, sp. zn. 8 Tdo 277/2010, ECLI:CZ:NS:2010:8.TDO.277.2010.1

Číslo: 13/2011

Právní věta: Není vyloučeno, aby poškozený a současně příbuzný v pokolení přímém napadl rozsudek odvoláním směřujícím proti výroku o vině ve prospěch obviněného. Znění ustanovení § 247 odst. 1 tr. ř., hovoří-li o tom, že pokud jde o povinnost k náhradě škody, může v neprospěch obviněného rozsudek napadnout odvoláním též poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, toliko upřesňuje procesní práva poškozeného jako osoby oprávněné napadnout rozsudek odvoláním ve smyslu § 246 odst. 1 písm. d) tr. ř. (nejen ve prospěch, ale i neprospěch obviněného). Nelze je vykládat jako speciální, omezující ustanovení k ustanovení § 247 odst. 2 tr. ř., které zakotvuje oprávnění mimo jiné též příbuzných v pokolení přímém ve prospěch obviněného rozsudek napadnout odvoláním.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.03.2010

Spisová značka: 8 Tdo 277/2010

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Poškozený, Řízení o odvolání

Předpisy: § 247 odst. 1 tr. ř.
§ 247 odst. 2 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 13 To 349/2009, ve výroku pod bodem I., jímž byl rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 1 T 88/2009, částečně zrušen ve výroku o trestu a jímž bylo znovu rozhodnuto o trestu obviněného, a ve výroku pod bodem II. v části, v níž bylo podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuto odvolání manželky obviněného. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 1 T 88/2009, byl obviněný K. S. uznán vinným trestným činem pohlavního zneužívání podle 242 odst. 1, 2 tr. zák., soulože mezi příbuznými podle § 245 tr. zák. (bod 1.), trestnými činy pohlavního zneužívání podle § 243 tr. zák.,

soulože mezi příbuznými podle § 245 tr. zák. (bod 2.) a trestným činem pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1, 2 tr. zák. (bod 3.). Za tyto trestné činy byl odsouzen podle § 242 odst. 2, § 35 odst. 1, § 32 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na tři léta, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 72 odst. 1, 4 tr. zák. bylo obviněnému uloženo ochranné sexuologické léčení ambulantní formou.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obviněný označených trestných činů dopustil tím, že

1. v přesně nezjištěné době, nejméně od počátku června 2004 do 10. 3. 2007, opakovaně, nejméně jedenkrát za 14 dnů, v mnoha případech vykonal na nezletilé dceři V. S., a to v koupelně a v ložnici v domě v obci B., a v dřevěné chatce v katastru obce BC. soulož, hladil ji po celém těle, lízal ji na přirození, osahával na prsou, strkal prst do přirození;
2. v přesně nezjištěné době od 11. 3. 2007 do konce měsíce srpna 2008 opakovaně, v mnoha případech, vykonal na dceři V. S., jednak v koupelně a v ložnici v domě v obci B., a jednak v chatce v katastru obce C. a na dalších dosud neztotožněných místech soulož, hladil ji po celém těle, lízal ji na přirození;
3. v přesně nezjištěné době, nejméně od počátku roku 2007 do července roku 2008 opakovaně, v mnoha případech, v domě v obci B. osahával nezletilou dceru M. S., a to na prsou, přirození a celém těle.

Rozsudek soudu prvního stupně napadly státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Berouně, manželka obviněného I. S. a V. a M. S., dcery obviněného, odvoláními. Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 13 To 349/2009, byl rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. částečně zrušen, a to ve výroku o trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že při nezměněném výroku o vině trestnými činy pohlavního zneužívání podle § 242 odst. 1, 2 tr. zák., soulože mezi příbuznými podle § 245 tr. zák. a trestným činem pohlavního zneužívání podle 243 tr. zák. a při nezměněném výroku o ochranném léčení byl obviněný odsouzen podle § 242 odst. 2, § 35 odst. 1, § 32 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na čtyři léta, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou (výrok I.). Podle § 253 odst. 1 tr. ř. byla odvolání manželky obviněného a jeho obou dcer zamítnuta (výrok II.).

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání, v němž odkázal na důvod dovolání uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Tvrdil, že odvolací soud pochybil, pokud shledal, že odvolání jeho manželky I. S. bylo podáno opožděně. Podle jeho přesvědčení zákonná lhůta pro podání odvolání uplynula jeho manželce dne 1. 7. 2009 a podala-li I. S. blanketní odvolání dne 30. 6. 2009, jehož opis měl k dovolání předložit, podala je v zákonné lhůtě. Odvolání bylo posléze též odůvodněno, stejně jako byla odůvodněna i odvolání jeho dcer. Vytkl, že ani z titulu těchto odvolání odvolací soud meritorně nepřezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, poněvadž tato odvolání byla hodnocena jako odvolání podaná osobami neoprávněnými. Takový právní názor označil za nesprávný, poněvadž dcery jsou ze zákona oprávněnými osobami k podání odvolání v jeho prospěch (§ 247 odst. 2 tr. ř.). Závěrem poznamenal, že odvolání manželky i dcer obsahují velmi závažné skutečnosti, které mají podstatný vliv na posouzení celé věci. Dcera V. S. uvedla, že do podzimu 2007 s ním žádný sexuální styk neměla, dcera M. S. vyloučila pohlavní zneužívání, osahávání a manželka I. S. prohlásila, že chce změnit výpověď, kterou činila před soudem, poněvadž není zcela pravdivá.

Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Praze a aby tomuto soudu

přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněného uvedla, že pokud manželka obviněného skutečně dne 30. 6. 2009 podala u Okresního soudu v Berouně blanketní odvolání, bylo by možné s ohledem na to, že lhůta k podání odvolání všem oprávněným osobám uplynula až dne 1. 7. 2009, uvažovat o tom, že v této části je dovolání obviněného důvodné. Protože k dovolání obviněného nebyla připojena kopie předmětného odvolání, jak je v dovolání inzerováno, nebylo možné se k této otázce jakkoliv blíže vyjádřit.

V části vztahující se k odvolání dcer označila dovolání obviněného za zjevně neopodstatněné. Obviněný jako otec totiž spáchal trestný čin ke škodě vlastních nezletilých dětí, a proto ani v trestním řízení vedeném proti němu nemohl vykonávat práva zákonného zástupce poškozených; stejně tak je nemohla vykonávat ani jeho manželka jako matka obou zneužívaných dcer vzhledem k možnosti střetu zájmů mezi rodiči a dítětem. Proto byl oběma dcerám, poškozeným v trestním řízení vedeném proti jejich otci, ustanoven opatrovník, který poškozené děti v trestním řízení zastupoval. V posuzované trestní věci bylo podle ní prioritní, že obviněný se trestného jednání dopouštěl na svých dcerách, které v uvedeném řízení vystupovaly jako poškozené, v důsledku čehož došlo k oslabení práv rodičů obou dětí, tedy jak obviněného, tak i jeho manželky, jako zákonných zástupců, neboť v předmětném trestním řízení vedeném proti jejich otci jako obviněnému nemohli tato práva, obviněný z důvodu kolize a jeho manželka z důvodu možné kolize, vykonávat. Obě poškozené jsou dcerami obviněného a za situace, že by se trestného jednání nedopustil právě na nich, bylo by možné aplikovat ustanovení § 247 odst. 2 tr. ř., jelikož obě jsou příbuzní obviněného v pokolení přímém. Z ustanovení § 247 odst. 1 tr. ř. ovšem vyplývá, že poškozený může podat odvolání pouze proti výroku o náhradě škody a žádným způsobem není v odvolacím řízení oprávněn zasahovat do výroku o vině. Právě z důvodu specifického postavení dcer obviněného v tomto trestním řízení, kdy vystupují v pozici poškozených, je třeba vyjádřit souhlas s právním názorem odvolacího soudu o tom, že nebyly oprávněny napadnout výrok o vině obviněného řádným oprávněným prostředkem, a to ani v jeho prospěch. Státní zástupkyně ale považovala za významné zjištění, že ani jedna z poškozených nebyla v době podání odvolání plnoletá a tedy způsobilá k podání odvolání, neboť ani jedna nedosáhla 18. roku věku. Vzhledem k charakteru této trestní věci je zcela zřejmé, že způsobilost k podání odvolání ve prospěch otce, který se na nich dopouštěl závažné trestné činnosti, ani jedna z nich neměla. Krajský soud proto podle ní rozhodl správně, pakliže odvolání dcer obviněného proti rozsudku Okresního soudu v Berouně podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítl.

Státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl; pokud je pravdivé tvrzení obviněného o tom, že jeho manželka podala včas blanketní odvolání, navrhla alternativně, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ve výroku pod bodem II., tedy ve výroku, jímž bylo podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuto odvolání manželky obviněného, a aby Krajskému soudu v Praze přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud jako soud dovolací zjistil, že dovolání je podle § 265a tr. ř. přípustné, že je podala včas oprávněná osoba a že splňuje náležitosti obsahu dovolání ve smyslu § 265f odst. 1 tr. ř.

Pro úplnost dovolací soud v této souvislosti dodává, že obviněný je v konkrétním případě oprávněn podat dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž byla podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuta odvolání manželky a jeho dcer, třebaže obviněný sám odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně nepodal (po vyhlášení rozsudku se vzdal práva odvolání). Podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. obviněný může podat dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí, který se ho bezprostředně dotýká. Bezprostředně se obviněného dotýká takový výrok, jímž bylo rozhodnuto o jeho vině, trestu nebo o jeho povinnostech či právech; stejně tak se ovšem obviněného dotýká i výrok, jímž byla zamítnuta odvolání podaná jinými osobami v jeho prospěch směřující proti těmto výrokům, a obviněný je proto

oprávněn podat proti takovému výroku rozhodnutí odvolacího soudu dovolání.

Protože nebylo možné dovolání zcela odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., dovolací soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, a shledal, že dovolání je zčásti důvodné.

Podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) tr. ř. Současně platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Obviněný opřel dovolání o tu část ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., která je vyjádřena dikcí „bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku ..., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí“, tj. o první ze dvou alternativ uvedených v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Takto vymezený dovolací důvod se vztahuje na ty případy, kdy k zamítnutí řádného opravného prostředku došlo bez věcného přezkoumání rozsudku, to znamená podle § 253 odst. 1 tr. ř. proto, že odvolání bylo podáno opožděně, osobou neoprávněnou nebo osobou, která se výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již předtím výslovně vzala zpět, a procesní strana tak byla zbavena přístupu k druhé instanci, ač procesní podmínky pro řádné přezkumné řízení byly splněny.

Obviněný v intencích takto vymezeného důvodu dovolání skutečně namítl, že nebyly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro zamítnutí odvolání jeho manželky proto, že bylo podáno opožděně, jeho dcer proto, že byla podána osobami neoprávněnými, a dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. byl tak uplatněn relevantně.

Jde-li o odvolání podané I. S., manželkou obviněného, odvolací soud uzavřel, že bylo podáno opožděně. V odůvodnění napadeného rozsudku vyložil, že na podkladě spisového materiálu, který mu byl předložen, měl posoudit podání manželky obviněného označené jako „Odůvodnění proti rozsudku Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, č. j. 1 T 88/2009-194“, které bylo u Okresního soudu v Berouně coby soudu prvního stupně podáno dne 20. 7. 2009. Z jeho obsahu se podává, že jím manželka obviněného mění svou původní výpověď, poukazuje na současné rodinné vztahy a vazby a žádá změnu rozsudku. Obviněnému byl opis rozsudku, proti němuž se vzdal práva podat odvolání (neučinil tak ale za osoby uvedené v § 247 odst. 2 tr. ř.), doručen dne 23. 6. 2009, z čehož plyne, že zákonná lhůta k podání odvolání marně uplynula jeho manželce 1. 7. 2009.

Ačkoliv dcery obviněného V. a M. S. podaly odvolání včas, nemohl být rozsudek soudu prvního stupně meritorně přezkoumán ani z jejich podnětu, jelikož byla podána osobami neoprávněnými. Odvolací soud akcentoval, že obě dcery vystupovaly v trestním řízení jako poškozené a z důvodu kolize zájmů nemohly být zastupovány svými zákonnými zástupci. Jako poškozené mohou podle § 247 odst. 1 tr. ř. rozsudek napadnout v neprospěch obviněného v případě, že uplatnily nárok na náhradu škody. Postavení obou jmenovaných jako poškozených koliduje podle názoru soudu s jejich postavením dcer obviněného, přičemž „z důvodu uvedené kolize nelze upřednostňovat jejich postavení jako příbuzných obviněného v pokolení přímém“, v důsledku čehož ani jedna z nich nemohla podat odvolání proti výroku o vině.

Tyto závěry nelze bez dalšího akceptovat.

K odvolání I. S., manželky obviněného

Z obsahu spisu Okresního soudu v Berouně sp. zn. 1 T 88/2009 se podává, že opis rozsudku Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 1 T 88/2009, byl obviněnému doručen dne 23. 6. 2009 a jeho obhájci JUDr. B. M. dne 23. 6. 2009. Z protokolu o konání hlavního líčení se zjišťuje, že po vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně se obviněný vzdal práva odvolání. Z jeho prohlášení ale současně plyne, že nevyloučil, aby v jeho prospěch rozsudek odvoláním napadly osoby uvedené v ustanovení § 247 odst. 2, věta první, tr. ř.

Podle § 247 odst. 2, věta první, tr. ř. ve prospěch obviněného mohou rozsudek odvoláním napadnout kromě obviněného a státního zástupce i příbuzní obviněného v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh. Osobám uvedeným v tomto ustanovení, s výjimkou státního zástupce, končí lhůta k podání odvolání tímž dnem jako obviněnému (§ 248 odst. 3 tr. ř.).

Není tedy pochyb o tom, že I. S., manželka obviněného, byla osobou oprávněnou podat odvolání ve prospěch obviněného, že se tak nedělo proti vůli obviněného a že tak mohla učinit ve lhůtě končící dne 1. 7. 2009.

Obviněný v dovolání namítl, že jeho manželka I. S. podala dne 30. 6. 2009 blanketní odvolání (jehož opis měl k dovolání předložit) a že tak učinila v zákonné lhůtě. Odvolání bylo posléze též odůvodněno a odvolací soud pochybil, zamítl-li jej jako opožděně podané.

Námítky obviněného není možné v kontextu zjištění učiněných dovolacím soudem ignorovat.

Především je třeba konstatovat, že odvolacímu soudu byl spis Okresního soudu v Berouně, sp. zn. 1 T 88/2009, předložen k rozhodnutí o odvoláních I. S., manželky obviněného, a nezletilých V. a M. S., dcer obviněného, aniž by jeho doložitelnou součástí (označenou kupř. číslem listu) bylo blanketní odvolání I. S. ze dne 30. 6. 2009, jak na ně poukazoval v dovolání obviněný. Součástí spisového materiálu byla toliko blanketní odvolání obou nezletilých dcer obviněného ze dne 30. 6. 2009, jež byla posléze odůvodněna prostřednictvím jejich matky, a podání I. S. označené jako „Odůvodnění odvolání proti rozsudku Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, č. j. 1 T 88/2009-194“ opatřené podacím razítkem Okresního soudu v Berouně s datem 20. 7. 2009. V textu podání I. S. sice zmínila, že ona i dcery podaly dne 30. 6. 2009 u Okresního soudu v Berouně proti označenému rozsudku soudu prvního stupně odvolání, ale odvolací soud této zmínce nevěnoval bližší pozornost a žádným způsobem neověřil, zda se tak skutečně stalo. Neučinil tak ani v průběhu veřejného zasedání dne 13. 10. 2009, nevyzval odvolatelku k doložení toho, že i ona podala odvolání již dne 30. 6. 2009, ačkoliv I. S. byla ve veřejném zasedání přítomna.

Soudu prvního stupně je třeba důrazně vytknout, že nevěnoval žurnalizaci spisového materiálu náležitou pozornost. Obviněný k dovolání připojil jako přílohu mimo jiné i „kopii odvolání manželky ze dne 30. 6. 2009“ (viz též podací razítko soudu), ale ani v tomto případě takto označená příloha nebyla zažurnalizovanou součástí spisu a dovolací soud nalezl fotokopii tohoto podání v listinách, jež tvořily přílohu spisu. Opodstatněné pochybnosti o autenticitě založeného podání byly následně odstraněny předložením listiny označené jako „Odvolání“ podepsané I. S. Z jejího obsahu plyne, že odvolání, jež nebylo blíže odůvodněno, bylo podáno osobně u Okresního soudu v Berouně dne 30. 6. 2009. Z toho zjištění nelze učinit jiný závěr, než že odvolání I. S. bylo podáno v zákonem stanovené lhůtě.

Za těchto okolností nelze akceptovat postup odvolacího soudu, který zamítl odvolání manželky obviněného I. S. jako opožděně podané podle § 253 odst. 1 tr. ř., aniž si pečlivě prověřil, zda jsou pro takové rozhodnutí splněny procesní podmínky. Na odvolacím soudu bude, aby z podnětu včas podaného odvolání manželky obviněného rozsudek soudu prvního stupně meritorně přezkoumal a

rozhodl o něm. Jelikož odvolání manželky obviněného směřovalo proti výroku o vině, nemohl obstát ani výrok pod bodem I. napadeného rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o odvolání státního zástupce proti výroku o trestu rozsudku soudu prvního stupně.

K odvoláním V. S. a M. S., dcer obviněného

Odvolací soud dospěl k závěru, že byly-li dcery obviněného současně poškozenými, mohly podle § 247 odst. 1 tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně napadnout v neprospěch obviněného v případě, že uplatnily nárok na náhradu škody; s ohledem na toto „prioritní postavení poškozených“ však již nemohly podat odvolání v jeho prospěch proti výroku o vině. Tento názor, s nímž souhlasila i státní zástupkyně, dovolací soud nesdílí.

Není pochyb o tom, že V. S. a M. S. vystupují v trestním řízení vedeném proti obviněnému, jejich otci, jako poškozené. Obě poškozené byly v době spáchání činů i podání odvolání nezletilé, jejich způsobilost k právním úkonům byla tedy omezena. Je-li poškozená osoba zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo je-li její způsobilost k právním úkonům omezena, vykonává její práva podle trestního řádu její zákonný zástupce (§ 45 odst. 1 tr. ř.). Podle zjištění orgánů činných v trestním řízení obviněný spáchal trestné činy k jejich škodě (morální), proto nemohl vykonávat svá práva zákonného zástupce. Tato práva ale nemohla objektivně vykonávat ani matka poškozených a manželka obviněného I. S. vzhledem k možnosti střetu zájmů mezi rodiči a dítětem. Usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Berouně ze dne 16. 2. 2009, sp. zn. ZT 51/2009, byla podle § 45 odst. 2 tr. ř. ustanovena nezletilým dcerám obviněného V. S. a M. S. jako opatrovník pro výkon práv zákonného zástupce v trestním řízení proti otci jmenovaných nezletilých I. D., pracovnice orgánu sociálně právní ochrany dětí v B.

Odvolací soud správně zaznamenal, že V. a M. S. jsou v konkrétním případě jednak poškozenými, jednak příbuznými obviněného v pokolení přímém, a z tohoto důvodu konfrontoval jejich procesní oprávnění odvoláním napadnout rozsudek obsažené v ustanovení § 247 odst. 1 tr. ř. na straně jedné a § 247 odst. 2 tr. ř. na straně druhé. Taková konfrontace a z tohoto vyvozovaná priorita procesního postavení poškozených ale není opodstatněná.

Obecně lze předeslat, že ustanovení § 247 tr. ř. blíže rozvádí odvolací oprávnění vymezená v ustanovení § 246 tr. ř. tím, že stanoví, kdo může podat odvolání v neprospěch obviněného (§ 247 odst. 1 tr. ř.), jednak rozšiřuje okruh osob, které mohou podat odvolání ve prospěch obviněného (§ 247 odst. 2 tr. ř.).

Znění ustanovení § 247 odst. 1 tr. ř., hovoří-li o tom, že pokud jde o povinnost k náhradě škody, může v neprospěch obviněného rozsudek napadnout odvoláním též poškozený, který uplatnil nárok na náhradu škody, toliko upřesňuje procesní práva poškozeného jako osoby oprávněné napadnout rozsudek odvoláním ve smyslu § 246 odst. 1 písm. d) tr. ř. (nejen ve prospěch, ale i neprospěch obviněného). Nelze je ale vnímat jako speciální, omezující ustanovení k ustanovení § 247 odst. 2 tr. ř., které zakotvuje oprávnění mimo jiné též příbuzných v pokolení přímém ve prospěch obviněného rozsudek napadnout odvoláním. Jinými slovy, není vyloučeno, aby poškozený a současně příbuzný v pokolení přímém napadl rozsudek odvoláním směřujícím proti výroku o vině ve prospěch obviněného. Zvláště vystupuje opodstatněnost tohoto závěru do popředí v situaci, kdy je vedeno trestní stíhání pro trestné činy neuvedené v § 163 tr. ř., jež není podmíněno souhlasem poškozeného, ačkoliv sám poškozený jako osoba vyjmenovaná v ustanovení § 247 odst. 2, věť první, tr. ř. může mít zájem na příznivějším výsledku trestního řízení, než jaký byl dosažen rozsudkem soudu prvního stupně. Názor soudu, že takový poškozený může podat odvolání toliko v neprospěch obviněného proti výroku o náhradě škody, a to jen v tom případě, že nárok na náhradu škody uplatnil, nemůže ale ve prospěch obviněného odvoláním napadnout výrok o vině, je neudržitelný. Nemá oporu v zákoně a ve svých důsledcích významně omezuje nejen procesní práva osob vyjmenovaných v

ustanovení § 247 odst. 2, věta první, tr. ř., ale i právo obviněného a těchto osob garantované čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu.

Ačkoliv se dovolací soud neztotožnil s důvody, pro které odvolací soud označil odvolání dcer jako odvolání podaná osobami neoprávněnými, přesto je přesvědčen, že tato odvolání byla podána vskutku osobami neoprávněnými, ale z jiných důvodů.

Jak již bylo zdůrazněno, v době podání odvolání ani jedna z dcer obviněného nedosáhla věku osmnácti let a jejich způsobilost k právním úkonům byla proto omezena. Podle § 8 odst. 1 občanského zákoníku způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti (způsobilost k právním úkonům) vzniká v plném rozsahu zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku. Před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství (§ 8 odst. 2 obč. zák.); o tuto situaci se ale nejednalo. Ustanovení § 9 citovaného zákona hovoří o tom, že nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Ustanovení § 27 obč. zák. o zvláštních případech zákonného zastoupení stanoví, že kdo je zákonným zástupcem nezletilého dítěte, upravuje zákon o rodině. Zákonným zástupcem nezletilého dítěte jsou především rodiče (§ 31 odst. 1 písm. b), § 36 zákona o rodině aj.), za určitých podmínek je jím i opatrovník (§ 37 odst. 2 zákona o rodině).

V posuzovaném případě ani jedna z dcer obviněného neměla způsobilost k tak závažnému právnímu úkonu jako je podání odvolání; tento právní úkon za ně nemohli učinit ani jejich zákonní zástupci – rodiče z důvodů, na něž již bylo poukázáno. Potencionální obava, že tak nemohla činit ani matka pro obavu z možné kolize, byla ostatně doložena dalším vývojem událostí, v jejichž důsledku byla vykonatelným usnesením Okresního soudu v Berouně ze dne 2. 7. 2009, sp. zn. 23 Nc 356/2009, nezletilá V. S. předána do péče babičky M. L. a vykonatelným usnesením téhož soudu ze dne 3. 7. 2009, sp. zn. 23 Nc 357/2009, byla do péče babičky M. L. předána i nezletilá M. S.. Z toho plyne, že k odůvodnění odvolání, jež za nezletilé V. a M. S. zpracovala jejich matka, nelze relevantně přihlížet, jelikož matka svá práva zákonného zástupce ani v tomto případě nemohla relevantně vykonávat.

Pokud nezletilé dcery obviněného podaly blanketní odvolání, učinily tak, aniž by k takovému právnímu úkonu měly potřebnou způsobilost. K odstranění vady spojené s takovým právním úkonem dovolací soud pokládal za potřebné vyzvat opatrovnici nezletilých k vyjádření, zda lze na tato podání pohlížet jako na odvolání, jež podala za ně ona sama, resp. zda se s nimi ztotožňuje. Dovolací soud si je vědom, že opatrovnice byla nezletilým primárně ustanovena k výkonu jejich práv coby poškozených, nicméně nedomnívá se, že by se tímto postupem jakkoliv ocitl mimo rámec zákonného vymezení jejich procesních oprávnění, a to již i se zřetelem na to, že v konkrétním případě nezletilé dcery obviněného mají současně jak oprávnění poškozených, tak příbuzných v pokolení přímém. Nelze ostatně opodstatněně očekávat, že by snad opatrovník ustanovený soudem podle zákona o rodině sledoval jiný zájem než opatrovník, který již byl v této věci nezletilým ustanoven.

Opatrovnice nezletilých I. D. se k podaným odvoláním nezletilých V. S. a M. S. vyjádřila dne 2. 3. 2010 u Okresního soudu v Berouně tak, že se s nimi neztotožňuje, dozvěděla se o nich až 21. 7. 2009 od babičky nezletilých. Dodala, že u okresního soudu probíhá řízení o svěření nezletilých do péče babičky M. L., to však není dosud skončeno. Z toho jednoznačně vyplývá, že odvolání nezletilých dcer obviněného byla podána osobami neoprávněnými.

Z těchto důvodů zůstal napadený rozsudek odvolacího soudu v části, v níž byla podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuta odvolání obou dcer obviněného, nezměněn.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Praze coby odvolacím

soudem bylo rozhodnuto o zamítnutí odvolání manželky obviněného I. S. proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem v § 253 odst. 1 tr. ř. pro takové rozhodnutí. Proto po zjištění, že dovolání je v tomto směru důvodné, napadený rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 13. 10. 2009, sp. zn. 13 To 349/2009, zrušil ve výroku pod bodem I., jímž byl rozsudek Okresního soudu v Berouně ze dne 1. 6. 2009, sp. zn. 1 T 88/2009, částečně zrušen ve výroku o trestu a jímž bylo znovu rozhodnuto o trestu obviněného, a ve výroku pod bodem II. v části, v níž bylo podle § 253 odst. 1 tr. ř. zamítnuto odvolání manželky obviněného I. S. Současně zrušil také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jeho zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V dalším řízení je odvolací soud vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto rozhodnutí o dovolání. Bude tedy na něm, aby znovu rozhodl o odvoláních jak státní zástupkyně, tak i manželky obviněného I. S. Protože vady napadeného rozhodnutí vytknuté v dovolání a zjištěné Nejvyšším soudem nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání, Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání.